

Naar de Korhaan

De laatste dag van maart stond in het teken van de Korhaan. Vóór dag en dauw vertrok een groep enthousiastelingen naar de Holterberg in de hoop het spektakel van de baltsende Korhaan te kunnen bekijken.

Lenny Langerveld

Een vroege zaterdagochtend op de Holterberg. Een heidelandschap in gelaagde grijze en roze pasteltinten. De zon hangt als een bloedrode bal boven de horizon. Het geluid van onze voetstappen en gedempte stemmen reikt ver in de ochtendstilte. Het is bar koud, de weg is een lint dat golvend voor ons aan de horizon verdwijnt. Een Veldleeuwerik jubelt een vroeg lied, Graspiepers schieten schichtig voorbij. Een enkele eenzame dennenboom en wat dood kreupelhout vormen wijd verspreide donkere silhouetten in de lucht. Dit landschap is van alle tijden, alle werelddelen. Steppe, poesta, prairie. Dit zou Siberië kunnen zijn en wij een anoniem leger op doortocht in zonlicht dat nooit warmer wordt dan dit. Of Patagonië of Peshawar. Maar het is de Holterberg. We lopen in het voetspoor van Erik Hans en Frank, op zoek naar de Korhaan die zich voorlopig nog niet laat zien.



Foto: Conny Leijdekker

In het steeds helder wordende licht, zien we in de verte andere vogelaars staan. IVN-ers uit de buurt, vogelaars uit Zeeland, kijkers in de aanslag. Wij zijn zelf ook niet geheel onvoorbereid op stap gegaan. Zesentwintig vogelaars die gezamenlijk elf telescopen meesjouwen. We voegen ons bij hen, richten onze kijkers, schenken een eerste kopje koffie in. We bevinden ons in een kom. Aan de horizon staan zeven roerloze reeën. Gewei in de aanslag. Wij kijken naar hen, zij kijken hooghartig en onaangedaan terug. Tussen hen en ons, in het geplooid heidelandschap, móeten zich de Korhanen bevinden. Maar waar? Even gebeurt er helemaal niets.

Dan is er opeens een klein plaagstootje. Een witte vleugel die flapperend boven de hei uitkomt. Nog

een keer, daarna is het stil. Adem in, nu. Turen door de kijker. Wachten.



Silhouet van een Korhaan
(foto: P. v.d. Poel)

Erik Hans ziet 'm als eerste aankomen. Zwarte stip wordt Korhaan. Hij vliegt voorbeeldig van rechts naar links voor ons langs, alsof wij het publiek zijn en hij op een podium waarvan hijzelf alleen de maten kent, stipt op tijd vanuit de coulissen opkomt en een voorstelling begint. Kwart voor acht... its showtime! Good luck and let's go! Snelle slagen worden afgewisseld met een lange glijvlucht. Hij strijkt neer in één van de bomen in het veld. We krijgen minutenlang de tijd om onze kijkers op hem te richten en te genieten van het zicht.

Dit is 'm dus. 'Blauwzwart verenkleed en een liervormige staart, een witte onderstaart en een vleugelstreep', zo lezen we in de folder van de IVN-ers. Een slanke hoender, fiere houding maar wel met een béetje moedeloos vleugeltje, als ik ook een kritische noot mag plaatsen. 'Familie van de ruigpoothoenders', vult Frank aan. Het mannetje heeft een rode lel boven zijn oog. Ze leven in de heidevelden, schuilen in de bomen. Eten vooral plantaardig materiaal, zoals kiemplanten en bessen. De leden van deze vogelvereniging weten het allemaal: Ooit was de Korhaan een normale, bijna alledaagse verschijning in het Gooi. Maar vanaf eind jaren zestig deed zich een dramatische terugval voor in heel Nederland. De korhoenders verdwenen uit het Gooi en praktisch uit heel Nederland. De populatie van rond de duizend Korhanen - gebaseerd op tellingen van de hanen- decimeerde razendsnel. In 1976 waren er nog vierhonderdvijftig hanen, in 1992 zesentertig. Het dieptepunt werd bereikt in 2003. In de enige groep die er nog was binnen onze landsgrenzen, hier op de Holterberg, werden nog slechts een dramatische ácht Korhanen geteld. Het zijn er nu weer drieëntwintig, dankzij de inspanningen van o.a. de IVN-ers, maar of de opgaande lijn zich gaat voortzetten valt nog niet met zekerheid te zeggen.

Frank en Erik Hans leidden ons van de asfaltweg naar een hoger geleden zandpad. Vanaf hier zien

wat hoe, op een open plek in de hei, een Korhaan aan het baltsen slaat. Hij waaiert zijn staart uit, maakt klokkende geluiden met zijn keel en lijkt af en toe wel te willen opstijgen. Kleine jubelsprongetjes. Dit is waar we voor gekomen zijn! De balts van de Korhaan op een nevelige vroege voorjaarsochtend. Gebiologeerd blijf ik door steeds weer een andere telescoop het baltsgebeuren beschouwen. Nog een keer, nog een keer. Deze dag kan niet meer stuk.



Prent van een Korhaan (foto Paul van der Poel)

Wat kan ik verder vertellen? Het was een vroeg hoogtepunt, maar de dag was nog lang. Sommigen van ons zagen de Pestvogel, ik behoorde niet tot de gelukkigsten. Maar voor een beginnend vogelaar waren er genoeg andere memorabele momenten, met dank aan medewandelaars, zoals bijvoorbeeld Conny en Bertus die nooit te beroerd zijn om aan te wijzen, uit te leggen, nóg een keertje hetzelfde

Aanvulling van Paul van der Poel

Loes en ik zijn niet mee geweest langs de IJssel. We zijn 's avonds nog een rondje wezen maken en troffen een hen die op 15 meter afstand opvloog en later nog een hen en haan. De volgende morgen een andere route gelopen. Toen zagen we op gegeven moment vijf hennen in de bomen aan het knoppen eten. Later joeg één hen in imponeerhouding een andere hen de boom uit. Ondertussen onder de bomen twee bolderende hanen. De vogellijst is wellicht niet compleet doordat ik bepaalde waarnemingen van anderen gemist heb. Wat ik van anderen weet heb ik in onderstaande lijst opgenomen.

Korhoen	Grutto	Holenduif	Merel	Pimpelmees	Gaai
Aalscholver	[Houtsnip:	Groene Specht	Zanglijster	Kuifmees	Kneu
Wilde Eend	avond,	Grote Bonte	Grote Lijster	Glanskop	Vink
Buizerd	<i>niet door</i>	Specht	Roodborst	Goudhaantje	Geelgors
Wespendief	<i>excursie]</i>	Veldleeuwerik	Winterkoning	Boomkruiper	
Rode Wouw	[Bosuil:	Boomleeuwe-	Roodborst-	Boomklever	
Sperwer (of	avond,	rik	tapuit	Klapekster	
Havik)	<i>niet door</i>	Graspieper	Heggenmus	Pestvogel	
Wulp	<i>excursie]</i>	Witte	ZwarteMees	Zwarte Kraai	
Kievit	Houtduif	Kwikstaart	Koolmees	Kauw	

te vertellen: 'Nee, dat is niet de Boomklever, maar het is de Zanglijster. Hoor maar, die herhaling in drievoud, de andere zang die volgt...' De Klapekster, Rode Wouw, Wulp, het tere rozerood van de Goudvink, het wijdopen keeltje van een Geelgors. De snelle roodborsttapuiten hippen welgemoed van heidestruik naar heidestruik, de driftige Graspiepers schieten hoog de lucht in, zoete leeuwerikklanken omlijstten de hei en zelfs werd er eerste Fitis gehoord. Een paar onzekerheden zijn gebeven, geloof ik. Zagen we een witte Buizerd én een Wespendief? Een Sperwer of een Havik? Het zijn van die gesprekjes onder vogelaars waar ik zelf alleen maar van kan dromen. Een zwarte stip aan de horizon blijft een zwarte stip aan de horizon voor wie niet gewend is om tekens te herkennen en te duiden.

Na een paar uur staan we weer op de asfaltweg. We komen uit de krochten van de vroege ochtend, maar in de rest van de wereld is het een warme voorjaarsdag geworden. Een normale dag, opeens. De magie van ons eigen universum stort als een kaartenhuis in elkaar. Wandelaars, fietsers, nordicwalkers en zelfs passerende auto's brengen ons met de beide benen op de grond. Een klein groepje gaat nog verder, ik hoor daar niet bij. Het is mooi geweest. Echt mooi.

P.S.: Door het kleine groepje dat wél doorging zijn nog twee zandhagedissen en drie levendbarende hagedissen samen op één plek gezien. Verder zagen ze de volgende interessante soorten: Groene Specht, Paapje (alles nog op de Holterberg) en onderweg en langs de IJssel nog o.a. Grote Zilverreiger, Havik, Zomertaling, IJsvogel, Koperwick, Ooievaar, Rietgors, Ringmus, een tweede Fitis en drie Boerenzwaluwen (voor hen allen de eersten van dit jaar).